

BUDINČIŲ GLOBOTOJŲ PATIRTYS, KURIANT RYŠĮ SU GLOBOJAMAIŠ (PRIŽIŪRIMAIŠ) VAIKAIŠ

Vilkaviškio rajono savivaldybėje kaip ir visoje Lietuvoje vyksta vaikų institucinės globos pertvarka. Šios pertvarkos vienas iš tikslų - kiekvienam vaikui užtikrinti saugią aplinką ir tinkamas sąlygas augti savo biologinėje šeimoje, o likusiems be tėvų globos vaikams augti globėjų, įtėvių šeimoje ar šeimynoje ir gauti reikiamą pagalbą bendruomenėje. Siekiant padėti šeimoms, kurios išgyvena sunkumus, krizines situacijas ir negali savarankiškai pasirūpinti savo vaikais, į pagalbą pasitelkiami ir budintys globotojai. Budintys globotojai - žmonės, kurie į savo šeimas, priima vaikus, užtikrina jiems emocinį bei fizinį saugumą, visavertį jų poreikius atitinkantį ugdymą ir kasdienę priežiūrą. Šie žmonės, dažniausiai vaikų gyvenime tampa „ramybės uostu“ arba „tarpine stotele“ skirta augti ir vystytis, tol kol, biologiniai tėvai įveiks sunkumus ir vaikai bus gražinti jų globai, arba vaikams, netekusiems tėvų globos, tol kol, bus atrasti patys tinkamiausi globėjai (rūpintojai), įtėviai.

Vilkaviškio rajono savivaldybėje, šiuo laikotarpiu, vaikams pagaldas ir paslaugas teikia iš viso 3 budinčios globotojos. Pirmosios globotojos, Virginija Ramanovskienė ir Česlova Bagdzevičiūtė, gyvenančios Pilviškių mstl., Vilkaviškio r. sav., savo veiklą pradėjo vykdyti 2018 m., o 2019 m. prie jų prisijungė ir trečia globotoja, Vida Bukučinskienė, gyvenanti Matlaukio k., Kybartų sen., Vilkaviškio r. sav. Globotojos, šiuo metu, drąsiai kalba apie savo vykdomą veiklą, patiriamus džiaugsmus, išgyvenamus sunkumus.

Globotojos, budinčių globotojų veiklą pasirinko turėdamos įvairius motyvus: „tuščio lizdo“ jausmas užaugus biologiniams vaikams, begalinis noras save realizuoti, tinkamas būdas dirbti ir jaustis reikalingu visuomenės nariu. Pasitikslinus, kaip jos pačios bendraudamos su kitais apibūdina, kas yra budintis globotojas, atsakymai nuskamba labai aiškūs: „budintis globotojas – mama ištiesą parą“, „budintis globotojas – žmogus pasirengęs į savo šeimą priimti vaiką, bet kuriuo paros metu“, „budintis globotojas – tarpinė stotelė, kurioje vaikai gali atsipūsti, atsigauti“, „žmogus, kuris netiesiogiai padeda biologiniams tėvams atsitiesti ir susidėlioti prioritetus“. Budinčios globotojos sutinka, kad šiandien šia tema kalbėtis jau yra lengva, bet pradžioje buvo juntamos ir įvairios baimės (*pvz., kad neatitiks keliamų reikalavimų, kad nepavyks atrasti būdų kaip padėti vaikams skirtinguose amžiaus tarpsniuose, ypač su vyresniais vaikais, kad negebės užmegzti ryšio su jais ir sulauks daug neigiamų emocijų (verkimo ar net isterijos priepuolių)*). Globėjos pastebi, kad baimės neišnyko iš karto. Joms padėjo globos centro specialistų pagalba, mokymų metu įgytos žinios, įsitraukimas į organizuojamas globos centro veiklas ir žinoma, patirtis.

Globotojos džiaugiasi, kad išankstinės baimės jau įveiktos ir gali dalintis patirtimis apie tai, kas jas stiprina kasdienėje veikloje. O stiprina vidinė ramybė, kurią jaučią, kai niekur nereikia skubėti, kai gali visą savo dėmesį skirti vaikų priežiūrai, jų poreikių atliepimui. V. Ramanovskienei, Č. Bagdzevičiūtei ir V. Bukučinskienei jų vykdoma veikla be galo artima, nes

kai augo biologiniai vaikai reikėjo skubėti, rūpintis ir kitais svarbiais dalykais. Globotojos kaip gyvenimo dovaną priima visus kartu su vaikais išgyvenamus „pirmus kartus“: pirmieji savarankiški žingsniai, pirmieji žodžiai, pirmieji kartai ėjimo į darželį ar mokyklą, pirmieji kartai vaikus lydint ten, kur jie dar nėra niekada buvę (*pvz., prie jūros, į atrakcionų parką, cirką ir kt.*). Žodžiais šiuos patyrimus apsaakyti sunku, bet jie stiprina ir neleidžia nuleisti rankų.

Atrasti tai, kas stiprina, be galo svarbu norint įveikti globos proceso metu kylančius iššūkius. Vieni iš pagrindinių: ryšio mezgimas su vaikais ir jiems saugios aplinkos sukūrimas. Globėjos pastebi, kad vaikai labai skirtingais būdais mezga ryšį. Bendraujant su kiekvienu iš jų jau nuo pirmųjų akimirkų reikia gebėti pajauti „ko jam šiuo metu reikia?“, „koks jis ir kaip jam patogiau bendrauti“. Budinčios globotojos ryšio mezgimui ir stiprinimui su vaikais turi savus būdus, bet kai pamatinį įvardija „galėjimą būti savimi, saugioje aplinkoje“. Saugios aplinkos kūrimas prasideda nuo pirmųjų akimirkų vaikui atvykus į globotojos šeimą. Retas, kuris papuolęs į svetimą aplinką jaučiasi visiškai ramus ar pasitikintis savimi. Tuomet ir tenka budinčioms globotojoms ieškoti atsakymų į neužduodamus klausimus, būdų kaip išsklaidyti baimes, kurios dažniausiai neišsakomos. Vertinant tai kas svarbiausia, V. Ramanovskienė, Č. Bagdzevičiūtė ir V. Bukučinskienė dalinasi būdais, kurie padeda joms kurti saugią aplinką vaikams.

Viskas prasideda vaikams atvykus pirmą kartą į namus. Pirmiausia pritupinama iki vaiko ūgio, kad jam būtų patogiau, saugiau ir susipažįstama su juo, jei tai vyresnio amžiaus vaikas. Su mažais vaikais viskas šiek tiek kitaip: užmezgamas akių kontaktas ir vaikas paimamas ant rankų, glaudžiamas prie savęs. Mezgant ryšį itin svarbu atliepti vaiko poreikius (*pamaitinant, pasirūpinant vaiko higiena, saugumo jausmu, bendraujant su juo, žaidžiant, ugdant jo savarankiškumą, paskatinant, o kartais ir sudrausminant*). Ryšys mezgasi ir stiprėja atsižvelgiant į vaiko amžiaus tarpsnius, svarbu žinoti poreikius, patirtus išgyvenimus. Vaikų adaptacija budinčio globotojo šeimoje trunka įvairiai, bet išsiskyrimas dažniausiai vis tiek įvyksta. Netekties jausmas ir noras padėti vaikui pasiruošti išsiskyrimui taip pat neatsiejama vykdomos veiklos dalis.

Budinčios globotojos turi savo jau praktikoje išbandytus ir pasitvirtinusius būdus skirtus ryšiui nutraukti taip, kad netektis, bent jau vaikui, būtų kiek galima mažiau skaudi. Globėjos išskiria pokalbius su vaikais ir ne visada svarbu kokio jie amžiaus. Kalbėtis su jais būtina, būtina pasakoti kur jie keliaus, būtina supažindinti su esama situacija. Kartais net nuostabą kelia tai ką vaikai net labai maži būdami supranta. Svarbu turėti laiko pasiruošti išsiskyrimo momentui, sudėti vaikui tinkamą kraitelį jo laukiančiai naujai pradžiai. Kraitelio dėjimas palengva padeda ne tik vaikui, bet ir budinčiam globotojai „su kiekvienu įdėtu daiktu paleidžiu dalelę vaiko“. „Būna sunku, būna skaudu, tada reikia leisti sau paliūdėti, paverkti, jei norisi, pakeisti nors trumpam aplinką, leisti sau atsiverti ir pasikalbėti su artimais žmonėmis ar specialistais“. Globotojos turi savo „receptų“ kaip pavyksta įveikti išsiskyrimo skausmą, pvz., kartais gelbsti ir suvokimas, „kad būnant budinčiu globotoju būtina vaikus mylėti kaip savus, o atiduoti kaip svetimus“. Šios moterys pastebi, kad su patirtimi atrastų ryšio užmezgimo ir nutraukimo būdų vis daugėja, jaučiamas pasitikėjimas savimi ir savo priimtais sprendimais.

V. Bukučinskienė, Č. Bagdzevičiūtė ir V. Ramanovskienė skleisdamos savo patirtį nori pastiprinti kiekvieną mąstantį apie globą ar įvaikinimą bei palinkėti: „eiti ir daryti, nes sėdėjimas namie ir tik galvojimas, niekam nepadeda...“, „kyla daug abejonių? Priimk mokymus, atvira širdimi, bet sveiku protu, o tada daug kas paaiškės ir atsiras drąsos priimant tinkamą sprendimą“.

Vilkaviškio rajono švietimo pagalbos tarnybos, socialinė darbuotoja (globos koordinatorė)
Monika Kokanskytė